

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-59>

Хуторянська Ольга, незалежний дослідник;
Хорунжа Галина, історик мистецтва, незалежний дослідник, Львів,
Україна

ВІЗУАЛЬНІ ЦИТАТИ У ХУДОЖНІХ ПРАКТИКАХ АНТОНІНИ ІВАНОВОЇ ТА МИХАЙЛА ЛЕЗВІЄВА, МИСТЦІВ КОЛА МИХАЙЛА БОЙЧУКА

Ключові слова: візуальні цитати, композиційні пошуки, монументальне мистецтво.

Olha Khutoryanska, Independent Researcher; Halyna Khorunzha, Art Historian, Independent Researcher

VISUAL CITATIONS IN THE ARTISTIC PRACTICES OF ANTONINA IVANOVA AND MYKHAILO LEZVIEV, ARTISTS OF MYKHAILO BOICHUK'S CIRCLE

Abstract. Based on the research of Antonina Ivanova's photo archive, it was discovered that in her individual and collaborative artistic practices with Mykhailo Lezviiev, the use of visual citations was frequently observed. This likely had multiple preconditions, as it involved both the exploration of compositional and figurative experiments from previous periods, as well as the development of new meanings in works characterized by a pronounced and direct ideological narrative. Undoubtedly, the idea of developing a shared cultural context or even a dialogue with visual concepts of the past could also have been present. Such approaches were particularly intensively applied during the so-called Kabardian period of the artists' activity, when in the city of Nalchik, several public projects were realized, prominently featuring monumental murals, reliefs, and sculptural works.

Key words: visual citations, compositional exploration, monumental art.

Художня практика мистців кола Михайла Бойчука у 1920 – 1930-ті рр. на території СРСР мала виняткове значення не лише для регіонального контексту УРСР, а й для інших республік, адже, автори серед яких Антоніна Іванова, Михайло Лезвієв (Водоп'ян), Олександр Мизін, Оксана Павленко, Климент Редько сформували як індивідуальні мікросередовища, так й втілювали ідеї, котрі безпосередньо були реалізацією ідеї «радянського канону», де адаптація мистецтва минулого, передусім сакральних практик отримали продовження у монументальних розписах, мозаїках,

станкових творах й декоративно-прикладних виробах. Проте, якщо про повоєнний період можна отримати доволі детальну інформацію й значна частина творів є збереженою (наприклад, московські мозаїки Олександра Мизіна), то практики міжвоєнного періоду, особливо кінця 1920 – 1937 рр. часто відомі лише з архівними фотоматеріалами. Й відтак, особливої актуальності набуває архів Львівської національної галереї мистецтв ім. Б. Г. Возницького, де збережена серія світлин практики Антоніни Іванової та її чоловіка Михайла Лезвієва з т.зв.кабардинського періоду, коли на базі м. Нальчик (Кабардино-Балкарська автономна область, згодом автономна радянська соціалістична республіка) було реалізовано серію творів, що поєднують досвіди часу навчання у Михайла Бойчука, актуальні на той час тенденції світового монументального мистецтва та концепти «радянської античності». Власне, серед важливих характеристик цих робіт є увага до опрацювання композицій та пошук типажів, що мають виразні паралелі з художніми практиками минулого, так для стінопису (1936?) в інтер'єрі педагогічного інституту була зображена сцена переїзду місцевих жінок на навчання в учбове містечко, де композиція тотожна полотну Василя Су-рікова «Бояриня Морозова», а один з персонажів-колгоспників «Свято в Акбаші з нагоди раннього закінчення сівби» (1935) є тотожним образу раба з роботи Олександра Іванова «З'ява Христа народу» (1837 – 1857). Загалом, у практиках Антоніни Іванової та Михайла Лезвієва це були не рідкісні випадки, адже, як можна дізнатись з аналізу начерків з архіву художниці для них було властивим регулярне шкіцування творів різних регіонів й періодів, зокрема Давнього Єгипту, Античності, європейського Середньовіччя, Візантії, доби Відродження, традиційної візуальної культури Китаю чи вітчизняного народного мистецтва. Власне, така діалогічність є однією з ключових характеристик творчого методу митців, що вбачав багатомірне осмислення свого часу й розбудову своєї практики у контексті світового культурного поля.